

prima instanță – (Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău) V. Munteanu
instanța de apel (Curtea de Apel Chișinău) M. Ciugureanu, M. Anton, Gr. Dașchevici

DECIZIE

15 martie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței,
judecători

Valentina Clevadî
Tamara Chișca-Doneva
Galina Stratulat
Ion Druță
Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de Ministerul Justiției ,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Străisteanu
Gheorghe împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării
dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile și încasarea
prejudiciului moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 octombrie 2016 prin care
s-a admis apelul declarat de Străisteanu Gheorghe și s-a casat hotărârea
Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău din 25 mai 2016 cu pronunțarea unei noi
hotărâri prin care cererea de chemare în judecată s-a admis parțial,

c o n s t a ț ă :

La 14 martie 2016 Străisteanu Gheorghe a depus cerere de chemare în
judecată împotriva Ministerului Justiției prin care a solicitat adoptarea unei hotărâri
judecătorești prin care să fie constatat faptul încălcării dreptului la judecarea cauzei
în termen rezonabil și încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul
Ministerului Justiției în beneficiul lui Străisteanu Gheorghe suma de 2000 lei cu
titlul de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea gravă a dreptului la examinarea
cauzei civile din 12 octombrie 2015 în termenul rezonabil.

În motivarea cererii de chemare în judecată a invocat că, la 12 octombrie
2015 a depus la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău o cerere de chemare în
judecată în baza Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a
prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a
cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești,
prin care a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil

a cauzei contravenționale din 06 august 2015 și repararea prejudiciului material și moral cauzat.

La 08 februarie 2016, peste 4 luni de la data înregistrării cererii, judecătorul Nicolae Pasecinic a emis hotărârea judecătorească și a pronunțat dispozitivul pe cauza menționată mai sus.

Respectiv, examinarea cauzei civile intentată în baza Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, care urma să fie judecată în cel mult 3 luni, a durat 4 luni, cu încălcarea gravă a termenului de 3 luni prevăzut de art. 4 din Legea nr. 87.

Ca rezultat, a menționat că, urmează de aplicat efectele Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 25 mai 2016 acțiunea înaintată de Străisteanu Gheorghe împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile și încasarea prejudiciului moral, s-a respins ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 25 mai 2016, Străisteanu Gheorghe la 26 mai 2016 a depus cerere de apel prin care a solicitat casarea acesteia ca ilegală.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 octombrie 2016 s-a admis apelul declarat de Străisteanu Gheorghe s-a casat hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 25 mai 2016 și s-a pronunțat o nouă hotărâre:

prin care acțiunea depusă de Străisteanu Gheorghe împotriva Ministerul Justiției privind constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile și încasarea prejudiciului moral s-a admis, s-a constatat faptul încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile din 12 octombrie 2015, s-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Străisteanu Gheorghe suma de 2000 lei cu titlul de prejudiciul moral cauzat prin încălcarea gravă a dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile din 12 octombrie 2015.

La 16 decembrie 2016 Ministerul Justiției a depus cerere de recurs prin care a solicitat casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 octombrie 2016, emisă la acțiunea lui Străisteanu Gheorghe împotriva Ministerului Justiție privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei cu menținerea hotărârii instanței de fond.

În motivarea cererii de recurs a indicat că, la emiterea deciziei din 20 octombrie 2016, instanța de apel a apreciat arbitrar poziția participanților la proces și nu a luat în considerație argumentul invocat de către Ministerul Justiției în ce privește nedepunerea de către intimatul Străisteanu Gheorghe în instanța de judecată a cererii de urgentare a examinării pricinii potrivit art. 192 din Codul de procedură civilă, în condițiile în care acesta susține precum că a fost încălcat termenul rezonabil de examinare a cauzei.

La fel a menționat că, instanța de apel, doar parțial, a apreciat raportul motivat, în condițiile în care, din conținutul acestuia este evident că amânarea ședințelor de judecată din speța principală s-a datorat nemijlocit comportamentului

reclamantului Străisteanu Gheorghe, de asemenea acesta și-a concretizat pretențiile la sfârșitul perioadei de 3 luni.

Respectiv, unicul factor care a complicat examinarea cauzei este comportamentul participanților.

Au mai relevat că, prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 nu acordă dreptul în mod automat la prejudiciul moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit în urma încălcării dreptului garantat de lege. Este important că instanța să motiveze circumstanțele cauzei care justifică acordarea unei reparații în baza unor probe pertinente și concludente.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 20 octombrie 2016.

Potrivit scrisorii Curții de Apel Chișinău copia deciziei a fost expediată părților la 18 noiembrie 2016 (f.d. 97), iar la materialele cauzei lipsește dovada recepționării acesteia de către părți.

Cererea de recurs a fost depusă la 16 decembrie 2016, respectiv, cererea de recurs se consideră depusă în termenul prevăzut de lege.

Potrivit prevederilor art.442 Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 Codul de procedură civilă statuează că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, poate să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Analizând legalitatea deciziei atacate, prin prisma argumentelor invocate în cererea de recurs, Colegiul consideră recursul depus de Ministerul Justiției urmează a fi admis din următoarele motive.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a cerut Guvernului *inter alia* să instituie la nivel național un mecanism pentru remedierea persoanelor afectate de neexecutarea hotărârilor judecătorești privind acordarea spațiului locativ.

În acest scop, Parlamentul a adoptat Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Potrivit art. 2 alin. (1) și (2) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a

cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă. Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

Sarcina nemijlocită de aplicare a prevederilor dispozițiilor legii enunțate prin stabilirea mărimii reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea drepturilor susmenționate le revine instanțelor de judecată în fiecare caz individual, conform regulilor de competență jurisdicțională stabilite la capitolul IV din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova.

În speță, Străisteanu Gheorghe a depus o cerere de chemare în judecată prin care a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile din **12 octombrie 2015**.

La 12 octombrie 2015 Străisteanu Gheorghe și societatea cu răspundere limitată "Inima Codrului" a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției prin care au solicitat adoptarea unei hotărâri judecătorești prin care să fie constatat faptul încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei contravenționale din 06 august 2015 cu încasarea prejudiciului moral în sumă a cîte 4000 lei în beneficiul lui Străisteanu Gheorghe și societății cu răspundere limitată "Inima Codrului".

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 08 februarie 2016 s-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Străisteanu împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termenul rezonabil.

Respectiv, Străisteanu Gheorghe solicită constatarea încălcării dreptului de examinare a cauzei într-un termen rezonabil a cauzei civile prin care s-a examinat la fel constatarea încălcării dreptului de examinare a cauzei într-un termen rezonabil a cauzei contravenționale.

În conformitate cu art. 1 din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești. Aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

În conformitate cu art. 4 alin. (4) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, cererea de chemare în judecată se examinează de instanța de judecată sesizată în cel mult 3 luni de la depunerea sa.

Prin urmare cererea de chemare în judecată a fost depusă la 12 octombrie 2015 iar instanța de judecată a pronunțat hotărârea la 08 februarie 2016, peste 3 luni și 27 de zile de la depunerea cererii.

Deși, legea prevede un termen expres de examinare a cauzei, se conchide că art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 garantează examinarea cauzei **într-un termen rezonabil** și nu într-un **termen stabilit de lege**.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, *durata rezonabilă a unei proceduri trebuie apreciată în funcție de circumstanțele cauzei și cu ajutorul următoarelor criterii: complexitatea afacerii, comportamentul reclamantului și al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru cel interesat.*

Cu alte cuvinte, analiza Curții este în primul rând o analiză particulară, *in concreto*, în funcție de elementele caracteristice ale fiecărei cauze. Pe de altă parte însă, judecătorii de la Strasbourg recurg la o seamă de criterii obiective tocmai din dorința de a reduce doza de subiectivism din analiza făcută hotărârea din 27 iunie 2000, *Frylander c. Franța*, par. 43; hotărârea din 18 februarie 1999, *Laino c. Italia*, par. 18; hotărârea din 4 aprilie 2006, *Maršálek c. Cehia*, par. 49; hotărârea din 13 iulie 2006, *Nichifor c. România (nr. 1)*, par. 26.

Respectiv instanța de judecată prin prisma criteriilor stabilite de Convenția Europeană a Drepturilor Omului urmează să stabilească dacă dreptul la judecarea cauzei într-un termen rezonabil a fost încălcat sau nu, or încălcarea termenelor prevăzute de lege atrage după sine alte efecte juridice.

În conformitate cu art. 4 alin. (2) și (3) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești prezintă Ministerului Justiției un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil și, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.

Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil se prezintă în scris și va conține: numele și prenumele judecătorului, ale reprezentantului autorității implicate în proces, ale executorului judecătoresc sau ale reprezentantului autorității responsabile de executarea hotărârii judecătorești; date despre acțiunile procesuale întreprinse, termenele de realizare și motivarea acestora; date despre acțiunile procesuale întreprinse în vederea accelerării procedurii de judecare, după caz; alte date relevante privind respectarea termenului rezonabil.

Astfel, la 18 aprilie 2016 judecătorul Nicolae Pasecinic a depus raport prin care a relevat că, la 12 octombrie 2015 cauza civilă a fost repartizată prin programul Integrat de Gestionare a Dosarelor.

Prin încheierea din 15 octombrie 2016 a fost acceptată în procedură cererea în cauză și a fost numită ședința de judecată pentru 16 noiembrie 2016.

La 09 noiembrie 2015, prin intermediul cancelariei instanței a parvenit o cerere de la reclamantul Gheorghe Străisteanu prin care a solicitat examinarea cauzei în lipsa sa cu expedierea referinței prezentate de către pârît.

Conform procesului-verbal al ședinței de judecată din 16 noiembrie 2016 reprezentantul Ministerului Justiției a prezentat referința, astfel, examinarea cauzei a fost amînată pe 03 decembrie 2015.

La ședința de judecată din 03 decembrie 2015 s-au prezentat ambele părți, iar Ministerul Justiției a fost obligat să prezinte raportul motivat asupra cauzei și examinarea a fost amînată pentru 11 ianuarie 2016.

Conform procesului-verbal al ședinței de judecată din 11 ianuarie 2016 s-au prezentat ambele părți, Ministerul Justiției prezentînd raportul motivat asupra examinării cauzei, iar Străisteanu Gheorghe a solicitat termen pentru a face cunoștință cu raportul motivat, termen ce a fost acordat, cauza fiind amînată pentru 21 ianuarie 2016.

La 12 ianuarie 2016 prin intermediul cancelariei instanței de judecată a parvenit o cerere de la reclamantul Gheorghe Străisteanu cu privire la concretizarea cererii de chemare în judecată din 12 octombrie 2015.

Conform procesului-verbal al ședinței de judecată din 21 ianuarie 2016, reprezentantul Ministerului Justiției a solicitat amînarea examinării cauzei pentru a face cunoștință cu cererea de concretizare a acțiunii, astfel, examinarea cauzei a fost amînată pentru data de 04 februarie 2016.

Conform procesului-verbal al ședinței de judecată din 04 februarie 2016, s-a anunțat întrerupere a ședinței de judecată și amînate replicile pentru data de 08 februarie 2016.

În acest se reține că, dacă părțile au contribuit în mare măsură la prelungirea procesului, acest fapt poate să conducă instanța europeană la respingerea plîngerii sub aspectul depășirii termenului rezonabil. De pildă, în afacerea *Vernillo c. Franța*, avînd ca obiect rezoluțiunea unui contract, Curtea a constatat faptul că durata procedurii (aproximativ 7 ani și jumătate) se datorează în mare măsură reclamanților (soții Vernillo) și adversarilor lor; astfel, soții Vernillo și-au prezentat poziția în fața fiecăreia dintre cele patru instanțe investite cu soluționarea acțiunii și a căilor de atac cu întârzieri de 4-6 luni (par. 34). Pe cale de consecință, instanța a reamintit jurisprudența sa anterioară (de pildă, hotărârea în cauza *H. c. Franța*), potrivit căreia doar comportamentul imputabil autorităților naționale poate conduce la constatarea depășirii „termenului rezonabil”. În speță, ținînd cont de responsabilitatea părților în conducerea procesului, o asemenea concluzie nu putea fi reținută (*Acquaviva c. Franța*, par. 61; hotărârea din 19 februarie 1991, *Girolami c. Italia*, par. 15).

Respectiv, în speță s-a constatat că, însăși reclamantul a solicitat remiterea referinței pentru a lua cunoștință cu aceasta, ceea ce a dus la amînarea cauzei, de asemenea reclamantul a solicitat amînarea cauzei pentru a lua cunoștință cu raportul motivat, ulterior a prezentat și a depus o cerere de concretizare a acțiunii care nemijlocit a dus la amînarea cauzei într-u respectarea dreptului părții adverse de a își pregăti apărarea.

Respectiv, din 6 ședințe de judecată stabilite, 3 au fost amânate întru respectarea drepturilor reclamantului de a lua cunoștință cu materialele cauzei, o ședință de judecată a fost amânată pentru a obliga Ministerul Justiției să prezinte raportul motivat în cauză, o ședință de judecată a fost amânată de către reprezentantul Ministerului Justiției, iar o ședință a fost amânată pentru prezentarea replicilor. Toate amânările am fost efectuate cu consultarea prealabilă a părților.

Instanța de recurs constată că, în speță urmează de aplicat legea ținând cont dintre proporționalitatea dreptului la rejudecarea cauzei într-un termen rezonabil și drepturile procesuale a părților, or termenul de 27 zile este un termen neînsemnat pentru a aduce atingerea drepturilor procesuale ale părților care la fel sunt garantate și protejate de Codul de procedură civilă și de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Mai mult, potrivit standardelor CtEDO, în general, termenul rezonabil poate fi încălcat doar în cadrul procedurilor judiciare mai lungi de 2 ani de zile într-o singură instanță sau în cazul neexecutării mai mari de un an de zile.

Respectiv, instanța de fond corect a constatat circumstanțele de fapt și de drept respingând acțiunea ca neîntemeiată.

Reclamantul a menționat că prezenta cauză este de o importanță majoră pentru acesta.

În acest sens, instanța de recurs, reiterează că obiectul prezentei cauze este constatarea încălcării examinării cauzei într-un termen rezonabil în care s-a examinat de asemenea, încălcarea examinării într-un termen rezonabil a unei cauze contravenționale.

Astfel, pentru aprecierea mizei reclamantului este necesar de constatat existența unei semnificații speciale a obiectului speței racordate la situația dificilă în care este plasat reclamantul.

Circumstanțele ce justifică miza reclamantului din jurisprudența CEDO sunt: lipsa domiciliului (cauza: Yurieva și Yuriev contra Ucrainei), procedurile legate de starea și capacitățile persoanelor [Bock împotriva Germaniei, pct. 49; Laino împotriva Italiei (MC), pct. 18; împotriva Croației, pct. 44], procedurile în materie de încredințare a copiilor (Hokkanen împotriva Finlandei, pct. 72; Niederböster împotriva Germaniei, pct. 39), procedurile în litigiile de muncă (Vocaturu împotriva Italiei, pct. 17.), boala incurabilă a reclamantului (X. împotriva Franței, pct. 47).

Prin urmare, instanța de recurs nu a constatat nici o circumstanță excepțională, crucială pentru reclamant care să determine ireversibilitatea procedurii și reparării dreptului încălcat prin trecerea timpului.

Cu referire la repararea prejudiciului moral, instanța de recurs menționează următoarele.

În conformitate cu art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare *reclamant*).

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Respectiv, prejudiciul moral se repară în cazul în care se constată încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei, în timp ce în speță nu a fost constatat încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei.

Luând în considerație cele constatate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, a conchis să admită recursul depus de Ministerul Justiției să caseze decizia Curții de Apel Chișinău cu menținerea hotărârii Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău.

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Ministerul Justiției.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 20 octombrie 2016.

Se menține hotărârii Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 25 mai 2016 pronunțată în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată a lui Străisteanu Gheorghe împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile și încasarea prejudiciului moral.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,

Valentina Clevadî

judecători

Tamara Chișca-Doneva

Galina Stratulat

Ion Druță

Dumitru Mardari